

Recensie: Anne De Smet

Petra Hunsche (red.): 'Zinvol & Vol zin, 21 krachtige verhalen over thuisloze Amsterdammers' Uitgeverij Tobi Vroegh, onderdeel van HVO-Querido, Amsterdam 2013. ISBN 978-90-78761-35-8 NUR 740. www.tobivroegh.nl (Geestelijke gezondheidszorg/Verslaving/Psychiatrie/PO/1)

Soort boek/ ziekte/ stijl: Verhalen gebundeld uit de daklozenkrant Z! Van de laatste twee jaar, 21 projecten van en voor dak- en thuislozen die de nieuwste aanpak van HVO- Querido illustreren: niet het onvermogen maar de kracht van de cliënten is bepalend. Er is hoop dat er meer begrip en ontzag komt voor moeilijke levenssituaties en meer betrokkenheid om de 'bijzondere burgers erbij te houden'. Optimistische reportages verrijkt met foto's.

Over de schrijvers: Petra Hunsche schreef het boek in samenwerking met HVO-Querido, de verantwoordelijke organisatie voor maatschappelijke opvang, woonbegeleiding en dagactiviteiten in Amsterdam. Zij is zelfstandig schrijver, journalist en redacteur van Social Media van Z! Zij schreef eerder over de sociale geschiedenis van de Cliëntenbeweging 'De strijdbare patiënt' (2008).

Korte beschrijving: 'Aan dakloosheid kleeft nog altijd een enorm stigma. Lezen over dak- en thuislozen is confronterend voor wie dat niet is.' Dakloos worden kan iedereen overkomen als het tegengit. Naar een opvanghuis gaat men vrijwillig in tegenstelling tot de psychiatrie. Het idee dat de opvang het absolute einde betekent en je daar tussen zwervers en gekken terecht komt is onjuist. Men treft er gewone mensen, een bonte groep wat leeftijd, achtergrond, karakter en problematiek betreft, die daar een baken van rust en betrokken begeleiding vinden. 'Hoe krijg je mensen, eenmaal gehuisvest, ertoe om op een zinvolle manier de dag door te brengen' is de kern van de begeleiding die uitgaat van kracht. De bezoeker wordt niet gedragen maar ondersteund om een regulier leven op te bouwen. De 21 projecten 'van en voor dak- en thuislozen' tonen dat. Naast praktische ondersteuning, zorg, informatie en advies zijn er verschillende dagactiviteiten en opleidingen voor wie dat wil: schrijfclub, muziekschool, tourorganisatie, zorgboerderij, uitgeverij, proeflokaal en nog veel meer. HVO-Querido als grote organisatie voor maatschappelijke opvang werkt nauw samen met andere organisaties: gemeente, woningcorporaties, opvanginstellingen. Het is van groot belang dat de bestaande werk- en opleidingsplekken voor daklozen gefinancierd blijven opdat 'de mensen stuk voor stuk weer opbloeien'. Onder de huidige bezuinigingen dreigen de plaatsen te verdwijnen en dat moet de samenleving niet willen. Diepere ellende en hogere kosten zijn te voorspellen.

Wat viel op: De dunne scheidslijn tussen betrokkenheid en betutteling en evenzo tussen ondersteuning van de zelfredzaamheid en het afdwingen ervan. Dat de 'gewone' dakloze tegenwoordig tussen wal en schip valt omdat de dakloze met psychische, verslaving- of somatische problemen voorgeeft.

Citaten: Pag. 27: "Uit onderzoek in de daklozenopvang bleek een paar jaar geleden dat de meeste dak en thuislozen ook met psychische en verslavingsproblemen worstelen. Sindsdien krijgen meer daklozen een zorgindicatie voor beschermd wonen. De bewoners van het nieuwe huis hebben allemaal een pittig zorgzwaartepakket. Vandaar dat de doorstroming minder snel gaat dan

oorspronkelijke gedacht. En sommige bewoners kunnen of willen zelfs nooit meer zelfstandig wonen.”

Pag. 35: “Inloophuis de Kloof is een van de negen inloophuizen van De Regenboog Groep. Bezoekers vinden er een rustplek, douche, schone kleding, eten en drinken. Verslaafde klanten worden er geholpen met praktische zaken als het regelen van een uitkering, onderdak en verwijzing naar andere zorgaanbieders. Bezoekers en deelnemers krijgen een actieve rol binnen de organisatie. De inloophuizen draaien voor een groot deel op vrijwilligers en ‘meewerkende bezoekers’. Op die manier vinden veel voormalige hulpvragers een opstap naar een nieuw bestaan.”

Pag. 56: “Het is de bedoeling dat de mensen hier de tent helemaal zelf gaan runnen. Dat is niet alleen een centenkwestie. Het is onze overtuiging dat de doelgroep zelf veel meer kan dan algemeen wordt aangenomen. Duurzame zelfstandigheid verwerven: dat kan best, met hier en daar een beetje extra scholing. Binnenkort hebben we een bijeenkomst waarbij we dit met de bezoekers gaan bespreken (...) Er bestaan veel vooroordelen over daklozen, maar dan vergeet men dat sommigen helemaal niet in een huis willen wonen. En wat denk je dat die besparen op hun vaste lasten? Reken maar uit. Er is echt geen enkele reden om er op neer te kijken...”

Pag. 72: “Naast het weggetje zitten twee mannen, een zwarte en een witte, op hun knieën onkruid te wieden tussen oneindig lange rijen piepkleine cranberryplantjes. ‘Het is verplicht werk, het hoort bij de uitkering, maar dit is wel ontspannend, een beetje fysieke activiteit is goed’, zegt de jongste van de twee. ‘Ik gebruik medicijnen en heb mindfulness therapie achter de rug voor mijn straatvrees. Daardoor ben ik vroeger alles kwijtgeraakt en dakloos geworden. Nu heb ik weer een woning, om de hoek bij mijn vriendin.”

Pag. 78: “Hij begon vijf jaar geleden als stagiair bij Streetcornerwork, rolde een baan in en begeleidt de schoonmaakploeg nu op verschillende plekken door de hele stad. Het merendeel kent grote levensproblemen, ze zijn of waren langdurig verslaafd, vluchteling, sommigen dakloos. De meeste mannen werken verplicht voor hun uitkering, enkelen doen vrijwillig mee. (...) Niemand uitgezonderd, niemand kiest ervoor om op straat te leven, het zijn de omstandigheden die een mens daartoe brengen.”

Pag. 103: “Gekte is wat mij betreft de norm. Het komt zo veel voor. Iedereen heeft wel een gebruiksaanwijzing, ik heb zelf ook mijn stress en mijn zwakke punten. Je vult elkaar aan. Daarom is gelijkwaardigheid zo belangrijk: zij zijn er ook voor mij. (...) Ik was de weg helemaal kwijt.”

Pag. 144: “Na tien minuten lopen schemert een grote blauwe tent door de nog kale takken langs het graspad. De professionele kampeeruitrusting wijst op een ervaren nomadenbestaan. (...) Het Mobiel Team speurt permanent naar dit soort kwetsbare daklozen, maakt contact en houdt een oogje in het zeil. Begeleid zwerven noemen ze dat. (...) In de zomer vinden we hier veel toeristen die achterblijven zonder geld. Wij monitoren dat en rapporteren. Voor een verwarde toerist regelen we eten en een bed. (...) Ze zitten in tentjes langs de snelweg, in auto’s en in bootjes. Er bestaat een grote groep die niet verslaafd is of die geen zorgindicatie heeft. Ze hebben alleen huisvestingsproblemen en een klein netwerk. De maatschappelijke opvang ziet ze als zelfredzaam. Maar ze lopen daarin vast. Als ze de afgelopen twee jaar een binding hadden met Amsterdam, mogen ze tien nachten per maand in een passantenverblijf

doorbrengen. Er is van alles geregeld voor alle doelgroepen, maar niet voor deze groep.”

Pag. 144: “Als begeleider van een schrijfgroep voor dak- en thuislozen ervaar ik bijna wekelijks wat talentontwikkeling bij dak- en thuisloze schrijvers en dichters teweegbrengt. Niet alleen levert het prachtige gedichten en verhalen op, maar tegelijkertijd neemt het zelfvertrouwen en het gevoel van eigenwaarde van de deelnemers fors toe.”

Trefwoorden: thuisloos, dakloos, daklozenkrant Z!

Themawoorden: zelfredzaamheid, zelfstandigheid, betrokkenheid

Extra: <http://www.uitzendinggemist.nl/programmas/5585-stinkend-rijk-dakloos>
KRO serie waarin vier rijke Nederlanders een week hun luxe leven verruilen voor een zwerversbestaan. Zij worden subtiel gevolgd door een camera en geconfronteerd met de harde werkelijkheid van het leven op straat. Ze ervaren hoe het is om elke dag opnieuw te moeten zoeken naar eten en een slaapplaats, beoordeeld te worden op een armoedig uiterlijk, soms zelfs openlijk genegeerd te worden. Wat blijft over van hun vooroordelen over daklozen wanneer zij zichzelf onderdompelen in de rauwe wereld van deze vergeten bevolkingsgroep?